מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין מהם פערים מרחביים וכיצד מודדים אותם
- להכיר גורמים שיוצרים אי שוויון בין מקומות
- לדון בשאלת הצדק הסביבתי ומי משלם את מחיר הזיהום

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א׳ – הבנה בסיסית

1. ב – פערים בין מקומות שונים ברמת החיים
2. ב – תוחלת חיים
3. ג – בין מדינות, בתוך מדינה ואפילו בתוך עיר
4. ב – מי סובל יותר מזיהום וקלקול סביבתי
5. ב – הכנסה כלכלית ממוצעת לתושב

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. לא נכון – פערים קיימים גם בתוך מדינה אחת ובתוך עיר אחת
2. נכון – תוחלת חיים גבוהה מעידה בדרך כלל על שירותי בריאות ורמת חיים טובים
3. נכון – משאבים ותשתיות משפיעים על ההזדמנויות הכלכליות של מקום
4. נכון – זהו בדיוק הנושא של צדק סביבתי - פערים בחשיפה לזיהום
5. לא נכון – יש דרכים לצמצום פערים כמו מדיניות, השקעה בחינוך ותשתיות

חלק ג׳ – השלמת מילים

1. אי שוויון
2. פיתוח
3. תוחלת
4. סביבתי
5. תמ״ג

חלק ד׳ – התאמה - גורמים ופערים

- 1 – ג (יכולים להקשות על התפתחות כלכלית של אזור)
- 2 – ה (פוגעות בהזדמנויות של תושבי המקום)
- 3 – ד (דוגמה לבעיית צדק סביבתי)
- 4 – א (עשויה להעיד על שירותי בריאות חלשים)
- 5 – ב (יכולה לסייע בצמצום פערים מרחביים)

חלק ה׳ – סדר הגיוני - איך בודקים פער בין שני אזורים

1. בוחרים שני אזורים להשוואה
2. אוספים נתונים לפי מדדי פיתוח שונים
3. משווים בין הנתונים של שני האזורים
4. מזהים את הגורמים האפשריים לפער
5. חושבים על דרכים אפשריות לצמצום הפער

חלק ו׳ – כתיבה ומחשבה

1. תשובה טובה תכלול תיאור של שני אזורים שונים בעיר אחת (למשל שכונה עשירה ושכונה ענייה), והסבר הכולל לפחות גורם אחד כמו תשתיות, השכלה או היסטוריה של פיתוח
2. תשובה טובה תכלול הצעה קונקרטית (למשל השקעה בחינוך, תחבורה ציבורית, בריאות) עם הסבר הגיוני לקשר בין הצעד לצמצום הפער

כרטיס יציאה – מה לחפש

- הבדלים ברמת החיים בין מקומות שונים
- למשל תוחלת חיים, תמ״ג לנפש, השכלה
- רעיון שלפיו אף אוכלוסייה לא תסבול יותר מזיהום מאחרות

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על דוגמאות מוכרות לפערים בסביבת התלמידים
- כדאי להדגיש שפערים אינם 'גזירת גורל' אלא תוצאה של תהליכים שניתן להשפיע עליהם
- בחלק הפתוח מומלץ לעודד שימוש בדוגמאות מהיחידה או מהסביבה הקרובה

דף תרגול: אי שוויון מרחבי

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

יש מקומות עשירים ויש מקומות עניים. זה נקרא פער. לומדים למה יש פערים ואיך אפשר להקטין אותם.

📖 מילון קטן:

אי שוויון מרחבי	הבדלים גדולים בין מקומות שונים - עושר, בריאות, חינוך
מדדי פיתוח	כלים למדידת רמת החיים במקום, למשל תוחלת חיים או הכנסה
תוחלת חיים	כמה שנים בממוצע אדם צפוי לחיות באותו מקום
תמ״ג לנפש	סך הערך הכלכלי שמופק במדינה, מחולק במספר התושבים
צדק סביבתי	רעיון שלפיו אף אוכלוסייה לא צריכה לסבול יותר מזיהום מאחרות
גורמי אי שוויון	סיבות שיוצרות פערים, כמו משאבי טבע, תשתיות או היסטוריה
פיתוח בר קיימא	התפתחות שדואגת גם לדורות הבאים ולא פוגעת בסביבה

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המילה 'אי שוויון מרחבי' אומרת?

א) הבדל בין עונות השנה ב) פערים בין מקומות שונים ברמת החיים ג) הבדל בגובה ההרים

ד) הבדל בשעון הקיץ

2. מה בודקים כדי למדוד כמה מקום מפותח?

א) מספר ימי הגשם ב) תוחלת חיים ג) צבע הדגל ד) גודל השטח הימי

3. איפה יכולים להיות פערים?

א) רק בין מדינות ב) רק בתוך עיר אחת ג) בין מדינות, בתוך מדינה ואפילו בתוך עיר

ד) רק באזורים כפריים

4. מה זה 'צדק סביבתי'?

א) מי בונה הכי הרבה כבישים ב) מי סובל יותר מזיהום וקלקול סביבתי ג) מי גר הכי קרוב לים

ד) איזו מדינה הכי גדולה

5. תמ״ג לנפש בודק מה?

א) כמות המשקעים במדינה ב) הכנסה כלכלית ממוצעת לתושב ג) מספר התושבים במדינה

ד) גודל השטח של המדינה

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אי שוויון מרחבי קיים רק בין מדינות עניות למדינות עשירות	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	תוחלת חיים היא אחד המדדים לבדיקת רמת הפיתוח של מקום	☐	☐
3	גורמים לאי שוויון יכולים לכלול משאבי טבע ותשתיות	☐	☐
4	אוכלוסיות מוחלשות סובלות לעיתים יותר מזיהום סביבתי	☐	☐
5	אי אפשר לצמצם פערים מרחביים בשום דרך	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. פערים בין מקומות עשירים לעניים נקראים _____ מרחבי

2. כלי למדידת רמת החיים במקום נקרא מדד _____

3. מספר השנים הממוצע שאדם צפוי לחיות נקרא _____ חיים

4. הרעיון שאף אוכלוסייה לא תסבול יותר מזיהום נקרא צדק _____

5. ערך כלכלי שמופק במדינה מחולק במספר התושבים נקרא _____ לנפש

4 חלק ד' – התאמה - גורמים ופערים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. משאבי טבע מועטים	___	**א.** עשויה להעיד על שירותי בריאות חלשים
2. תשתיות חינוך חלשות	___	**ב.** יכולה לסייע בצמצום פערים מרחביים
3. מפעל מזהם ליד שכונה ענייה	___	**ג.** יכולים להקשות על התפתחות כלכלית של אזור
4. תוחלת חיים נמוכה	___	**ד.** דוגמה לבעיית צדק סביבתי
5. מדיניות ממשלתית תומכת	___	**ה.** פוגעות בהזדמנויות של תושבי המקום

5 חלק ה' – סדר הגיוני - איך בודקים פער בין שני אזורים

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	מזהים את הגורמים האפשריים לפער
☐	חושבים על דרכים אפשריות לצמצום הפער
☐	בוחרים שני אזורים להשוואה
☐	משווים בין הנתונים של שני האזורים
☐	אוספים נתונים לפי מדדי פיתוח שונים

6 חלק ו' – כתיבה ומחשבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. תארו דוגמה (אמיתית או דמיונית) לאי שוויון מרחבי בתוך עיר אחת, והסבירו אילו גורמים עשויים ליצור אותו

2. הציעו צעד אחד שיכול לסייע לצמצום פערים מרחביים, והסבירו למה הוא עשוי לעזור

כרטיס יציאה

מהו אי שוויון מרחבי?

תנו דוגמה אחת למדד פיתוח

מהו צדק סביבתי?

איך הרגשתי בשיעור? 😕 😐 🙂 😀